

Izhaja vsaki dan: 100

Tudi ob nedeljah in praznikih ob 5. uri, ob ponedeljkih ob 9. uri zjutraj.

Posamične številke se prodajajo po 3 novč. (6 stotink) v mnogih točkah v Trstu in okolici. Ljubljani, Gorici, Celju, Kranju, Mariboru, Celovcu, Idriji, Št. Petru, Sežani, Nabrežini, Novemestu itd.

Oglase in naročbe sprejema uprava lista „Edinost“, ulica Giorgio Galatti št. 15. — Uradne ure so od 2. pop. do 7. zvečer. — Cene oglaševanja 16 st. na vrsto pet; poslanice, oskrbnice, javne zahvale in domači oglasi po pogodbi.

TELEFON šte. 1157.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

v edinosti je moč!

Naročnina: 30 K.

za vse leto 34 K., pol leta 13 K. 3 mesece 6 K. — Naročbe brez dopolne naročnine se upravnemu ne oziroma Val dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana plačila se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo.

Naročnino, oglaševanje in reklamacije je pošiljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ul. Giorgio Galatti 15. (Narodni dom.) Izdajatelj in odgovorni urednik STEFAN GODINA. Lastnik konzorcij lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konzorcija lista „Edinost“ v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 15.

Politično-hranilni račun št. 841.652.

Spiridon Gopčević in jugoslovansko vprašanje.

Salicava se na § 19. zakona o tisku želim, da priobčite sledeči popravek v prihodnji številki Vašega cenjenega lista.

Ni res, da bi bil »Sole« kdaj priobčeval neke dopise, ker jaz nisem nikdar pisal temu listu. Kolikor znam, je »Sole« prijavil nekoliko dopisov o meni in naši rodbini, katerih dopisov izvor mi je nepoznan in v katerih je resnica in neresnica tako pomešana, da se vidi, da so dopisniki nekaj vedeli, nekaj pa kombinirali. Da sem jaz imel vpliva na one dopise, bi bili gotovo brez zmeti.

Razum onih dopisov je »Sole« objavil dva prevoda: enega iz ameriških novic, drugega iz nemških. Prvi se mene ne tiče, drugi je prevod nekega članka, ki sem ga bil objavil v vojniškem listu »Danzers Armee-Zeitung«. Po vsej priliki je ta članek povod Vašemu napadu na me. Ali človek bi mislil, da se poprej čita ono, kar sem v resnici pisal in potem, da se razlaga. Res je, da je moj članek (ki ga je »Sole« priobčil brez mojega dovoljenja) tako slabo preveden, da včasih pripoveduje ravno nasprotno od onega, kar sem jaz pisal! Razum tega ni prevod popoln. Kdor želi vedeti, kaj sem jaz v resnici rekel, naj čita original, a ne slabega prevoda. Ali tudi v prevodu ni tega, kar mi Vi predbacivate. Ni res, da sem žaloval po izginotju dinastiji Obrenovićev. Ravno nasprotno je res. Ni res, da bi bil jaz kdaj rekel, da je kralj Peter »mož, ki čustvuje z narodom in za narode«. Tudi to je izmišljeno. Ni res, da sem vprašal: »Čemu mi Slovani ne bi pustili na miru avtonomni državi Srbiji in Črnogori, ako jima že ne moremo biti naklonjeni? ker take neumnosti jaz nisem pisal nikdar! Vse to kaže, da piše onega napada na me, ali ne zna čitati, ali da se namenoma.

Istotako ni resnica, da delam jaz v interesu nekega »Grossösterreicha«. Resnica pa je, da sem vedno delal v interesu ujedinitve vseh Jugoslovancev v eno veliko državo. Jaz nisem nikdar umel onih malenkostnih ljudi med Jugoslovani, ki so se čutili samo »Srbe«, ali »Hrvatce«, ali »Črnogorce«, ali »Bošnjake«, ali »Dalmatince«, in ki so imeli vse one smešne hibe nemških partikularistov. Kakor so ti malenkostni ljudje majhni na umu, so se vedno zanimali in se bavili z malenkostmi. Jaz pa se nisem nikdar bavil z malenkostmi; moje ideje so bile vedno na najvišji ravni, in zato tudi umejem, zakaj naši mali ljudje ne morejo pojmovati mojega dela. Tudi Bismarck niso umeli njegovi rojaki, ko je hotel ujediniti vse Nemce pod prusko dinastijo. Tedanji malenkostni ljudje v Jugoslaviji so grdili Bismarcka kakor neprijatelja starih nacionalnih dinastij in so trdili, da on dela samo

v interesu Pruske za »Grosspreussen«. Istotako govorite vi sedaj o meni. A jaz prevzemam na se vso odgovornost za svoj članek v »Danzers Armee-Zeitung«, ker sem prepričan, da vsaki pameten Slovan mora uvideti, da iz mojega članka govori čisto rodoljubje. V prvi svoji mladosti sem mislil, da knez Nikola ujedini vse Slovane. Zato sem se boril v prvi vrsti za interese Črnogore. Videči pa, da mala Črnogora ni dovolj jaka za ta cilj, sem pričakoval vse od Srbije. Zato sem začel delati zanjo. Videči sledaj, da ničevnost in nesposobnost srbskih takozvanih »državnikov« izključujeta vsako bodočnost, umel sem, da je samo ena pot, da se ustvari ujedinitve vseh Jugoslovancev: pomoč Avstrije (!!! Ured.) Evo Vam, kakaj: vsejugoslovanska država bi morala objamati vse dežele, v katerih se govori srbski ali hrvatski jezik, torej ne samo nezavisnih držav, ampak tudi Staro Srbijo in Makedonijo (sedaj pod turško vladjo), Braničvo (sedaj pod bolgarsko vladjo) in avstro-ogrsko deželo: Dalmacijo, Bosno, Hercegovino, Hrvatsko, Slovenijo, Bačko in Vojvodino! Jeli je kje pameten človek, ki bi mislil, da Avstrija kdaj podari svoje jugoslovanske dežele ali Srbiji, ali Črnogori? Ali da bo Turčija, ali Bolgarska tako velikodušna?! Potem pa, kaj je naravnost, nego misel, da se to ujedinitve ustvari pod zaščito same Avstrije?! A to je možno samo tedaj, ako ima Avstrija nekake interese, da se ne samo ne odreče svojih jugoslovanskih dežel, marveč da nam še pomaga, da dobimo svoje dežele od Turške in Bolgarske. Jediní interes Avstrije bi bil personalna unija med habsburško monarhijo in novo ilirsko državo, kakor sem dokazoval v svojem članku, ker potem bi imela Avstrija pomoč večje države in koristi za svojo trgovino in industrijo. dočim bi imeli Jugoslovani korist nacionalnega ujedinitve. Kakor jugoslovanski rodoljub izjavljam, da bi vsprejel personalno unijo tudi s Španjo ali s Japonsko, ker oseba vladarjeva je samo malenkost, ker on prireja in odhaja, narod pa ostaja. Glavna stvar je ustvarjanje velike ilirske države: za to ne bi jaz smatral nobene cene za preveliko. Ponavljam: proti Avstriji ne bomo mogli nikdar nič, z Avstrijo pa — vse, ako le ona hoče! To je moje prepričanje! In ako kakov partikularist ali malenkostni človek meni, da sem jaz avstrijsko orožje, naj bo srečen v svoji prostosti.

Spiridon Gopčević.

Pripomba uredništva. Nekoliko potrebnih pripomb od naše strani pride.

C. kr. višja gimnazija v Novemestu.

I.

Kakor strela iz jasnega neba nas je nepričakovano zadejala vest, katere liubeki ozna-

velika podolga glava, s katere so se spuščali dolgi črni lasje. Izpod visokega čela se je izvijal orlov nos, izpod debelih obrvi sta žarili mali črni očesi, a dolge črne brke, dika polnemu junaškemu obrazu, so padale na velike srebrne gumbce. Na tem obrazu je bilo videti trdno voljo, smelost, junaštvo, a temna polt in goste gube na obrazu so pričale, da je preko te junaške glave vihrala mnogokatera burja. Ali veliko snakov junaštva mogel si čitati v zbudljivih zenicah teh oči in iz nasmeta debelih ustnic veliko modrost in bitrino. Potnik je moral biti, sodeč po dragoceni obleki, velik gospod.

Na sebi je imel surko iz temnekega rudečega sukna, obšuto na prah od srebrnih gumbov. Okolo stasa se mu je vil srebrna pas, gosto obložena z rudečim dragim kamenjem. S pasu mu je visela široka sablja, srebrom okovana, in nož, obložen dragoceno. Ob sedlu je skakal na eni strani poslačen busdovan, a na drugi čutarica,

njevalec je bil g. prof. Maselj v občinski seji.

Novomesto (tako se glasi ta za vso Dolenjsko tužna vest) ne dobi prepotrebne novega gimnazijskega poslopja! Ima se le adoptirati (popraviti) staro poslopje, ki je v svoji notranji gajilobi in trohanobi, v kateri gajenda na milijarde zdravju škodljivih bakterij in bacilov, pravi prototip naše ljube matere, ali bolj prav rečeno, naše krute matere tam na — Dunaju. »Ex oriente lux« (od vzhoda luč) — z Dunaja pa tudi pogin Slovencev! Kadar to razkošnega življenja prepojeno gospodo tam na Dunaju samega dobrega časa poseba srbi nemška koža, tedaj se ta gospoda, podobno budomušni mački, ki se zlobno igra z miško, ki je jej gotovo ne uide — spominjajo, da imajo pod svojimi kremplji vjetega miška: Slovence, s katerim treba malo poigravljati. Pa se poigravljajo — Bog jim grhe odpusti — da, prav imenitno se igrajo s to miško! O, kaj pa, kaj pa! No, pa kaj zdaj? Ali naj kipimo v jezi, ali naj točimo solze, ali naj držimo roke navzgor in ponižno, kakor je že taka navada — ali naj počakamo, ko se tem gospodom z Dunaja, ki se rede ob naših žaljih, zaljubi in nam res adoptirajo to razdrapano, zanikerno, okuženo starico?!

Gospod župan pl. Sladojevič naj mi dovolji, da si izposodim njegov klic iz mestne seje in zakličem vsej Dolenjski: »Morarji na krov!« Vse jezo, vse solze, vse jadikovanje po časopisih pustite na strani in vai, kar Vas je pravih rodoljubov, hajdi na resno delo!

Primitve in držite vraga tam, kjer se da prijeti! In prijeti se da prav lahko. Počakajte, da povem Vam, kje in kako! Tišek se je sam vjel v lastne sanjke. Evo Vam dokaza!

Meseca aprila (že se ne motim) je pisal okrajni šolski svet mestnemu županstvu ravno glede tega poslopja. Človeku kar laže po koneci stoji, ko čuje, kako strašno opisuje vse hibe in napake ravno tega poslopja. In sicer je začel in zaključil spodaj pri tleh, pri deški ljudski šoli. Gospod okrajni šolski svet — da ne rabim drugega imena — ve dobro, kam pes tace molli. Za vzdrževanje te šole namreč, če sem prav poučen, je treba občini šteti svoje krvave bece in žuljave kronice. Zato je seveda tudi poslopje pri tleh tako strašno slabo. Vse je gujilo, vse je trohljivo, hodniki preozki, vrata taka, da bi Martin Krpan, če bi bil še živ, lahko prijahal s svojo »luc« skozi njih razpokline, sobe tesne, stranišča škandalozna, izkratka: vse je škandalozno, vse skupaj ni vredno pipe tobaka. Tako, ali vsaj ne dosti drugače, je opisal okrajni šolski svet — torej šolska vlada sama — to poslopje pred 6 meseci. Ali ljudje božji, strmite, kaj čudo se godi! Sedaj, čez 6 mesecev, pa je nanekrat ravno isto poslopje postalo kakor le sama škaltijca s cukerkici, kakor je ni lepše, ni boljše do biti po vsej blaženi Avstriji! Kar, kakor

odeta v fino pleteno kožo. Potem mu je padal po ramenih plašč iz medvedove kože, spredaj zapet z verižico, a na glavi mu je stal po strani kalpak. Lepi vznešeni vranec kakor da se je veselil bremena — svojega gospodarja. Ponosno je dvigal glavo, griva mu je letela veselo sem in tje, a noge so se gibčno premetavale po kamenitem potu. In tudi junaku kakor da je bilo srce veselo. To si videl po vedrem obrazu, po igranju živih oči, ki so gledale na široko, a tudi po tem, da je junak od časa do časa sukal brke, kar je bilo pri njem v znak zadovoljstva. Tako vsaj sta šepetala oboroženi slugi, ki sta v primerem posledku sledila svojemu gospodarju.

Po saaku na dragi odeji konja, in na ščitih dveh orožnikov, po železni roki, ki je držala krivo sabljo, mogel si vedeti, da je ta junak gospod Hrvoja, vojvoda doljajih strani Bane. Vojvoda je preživel nekaj časa na dvoru svojega gospodarja in kralja

navlašča za gimnazijo pripravljena. Samo malo semtertja pomalati jo je treba, par figuric še zraven in — škaltja bo gotova! Da, bogme, škaltja je že davno gotova. »Der heutige Stand der Finanzen lässt den erwünschten Neubau nicht zu.« (To se pravi po »kranjsko«: finančni minister je zmetal vse naš slovenski denar za svoje ljube prijateljske in sedaj je — »plonk«.) Ta je pa spet dobra!

Ali pustimo prazne dovtipce. S tem aprilevalom, ki je vlada sama dala za izključno nerabnost tega poslopja, sem pokazal grm, kjer vam je zajec gotov. Torej primate ga in držite ga! Iz hvalečnosti, da Vam je vlada sama dala to orožje, poljubite jej pomilno roko, pa jej ob enem pomolite njen košček papirja pod nos, da vidi, kje, kdaj in kako si je sama sebi podpisala b'anažo. In če ta Slovencev tako prijazna vladna mati ne leži v našem Novemestu že v ago-niji, tedaj stegne svojo koščeno roko po tem koščku svojega lastnega nesmrtnega izdelka. In držeta ga med prsti, se bo s pestjo trkala na svoja grešna prsa in molila (že zas): Mea culpa..... To bo kaj ganljiv prizor, ljudje božji, ali nikar se mu ne udajte! Pomislite, da to niso mačkine solze — in Vaša bi bile, če bi se usmilili tega potuhnjenega bolnika. Naredite tako, kakor drugi ob sličnih prilikah in recite: daj nazaj, kar je n'šega, vi dobite nazaj, kar je vašega, Novomesto pa svojo gimnazijo. Na vse zadnje pa še povejte tej materi, kako temeljito zanemarjajo njeni ministri naše slovenske prošnje. Povejte jej, da je naš poslanec zastoj iskal našo prošnjo glede te gimnazije pri dveh ministrih. Enaga so boleli zobje, drugega je trgalo, ali oba skupaj nista, vedela kje je Novomesto, in najmanj pa, da tam sploh stoji poslopje predpotopne dobe, ki po nemarnem naciime: državna gimnazija. Povejte jej dalje, da se je po dolgem iskanju dotični akt vendar le našel, ko je prišel dotični gospod, ki ga je prebavljal na dopustu, z dopusta nazaj v pisarno finančnega ministra.

Poslanec je hotel seveda imeti resno to stvar še v tem stoletju! In kdo bi akte študiral? Najkrajše se še izhaja, če se piše, da je denarja zmanjkalo. Finančni minister je tega seveda zelo vesel; on podpisuje dobro vadoč, da je papir potrpežljiv in tako gre k »učnemu ministru«, ki tudi od same učnosti rad podpiše, česar — ne ve!

Potem jej povejte imena vseh tistih intrigantov, katerim ni novomška gimnazija niti toliko pri srcu, kakor Kandijancem slavni njihovi — praščiji somoji.

No, potem moramo povedati še mi, da — še nismo gotovi!

Avstrijska državna zbornica.

Dunaj 5. Nadaljevala se je debata o vladni izjavi. Posl. Breiter je svaril vlado, naj se ne pusti ostrašiti od nasprotnikov splošne volilne pravice. — Posl. Menger je izjavil, da pripoznava prednosti splošne

Tvrda v Sutjeski, kjer so se vojvode in vladetelini v polnem zboru in pred licem svetle krone posvetovali, kako da se ponosna Bosna upre besnemu navalu Turkov, ki so se začeli podobno krvavim oblakom kazati na obzorju, in kako da bi udarili s krepko roko na sever, to je na cincarskega kralja Šišmana, ki ga niso zapuščali le Hrvatje, ampak tudi velik del Madjarov, in celo tudi vlaški trgovci po dalmatinskih mestih, izvzemši Zader, ki se ni dal ne z lepo, ne z grdo odvrniti od Luksenburgovca. Sedaj se je bil gospod Hrvoja tudi po lastni volji in po zapovedi kralja dvignil k morju, da obišče prijatelja si, bana cetinskega in namestnika hrvatskega Ivaniša Horvata. Zs se je bila četila, jezdeča niz ordo, prilično približala trdnim dvorom bana Ivaniša, ko se je gospod Hrvoja obrnil do slug ter jima zaklical glasno:

— Ej Dragoš, ej Milan, naj se ve, da prihajajo pošteti ljudje. (Pride š.)

PODLISTEK.

340

Prokletstvo.

1. del romana Avgusta Šenoe. — Nadaljeva in dovršil I. E. Tomić.

Prevel M. O.—Š.

XXXVII.

Na kasno jesen leta 1330. jezdi je konjenik na čilem vranu ob reki Cetini proti mestu Omislu, a za njim dva zvesta služabnika. Po obleki in orožju se je moglo videti, da ne gospodar in se služabnika niso sinovi primorskega kraja, to je Dalmatinci, ampak Bošnjaki iz doljnjih strani. Gospodar je bil prava gora od človeka, telo mu je bilo silno razvito, nogi kakor dva stebra, pleča nena-vadno široka, a roki kakor da sta skovani iz železa. Na kratkem vratu je sedela

volilne pravice, istočasno treba pr uravnati razmerje narodnosti medsebojno in do države. Posl. Herzmanaky je dejal, da treba ob uvedbi splošne volilne pravice varovati agrarnac-politično posestno stanje.

Posl. Pitacco in tovariši so vložili interpelacijo na voditelja pravosodnega ministerstva glede gradnje justične palače v Trstu; nadalje interpelacijo na voditelja trgovinskega ministerstva glede nepravilnosti v skladiščih v tržaški luki ter glede uvedbe provizoričnih odredb. Posl. Bennati in tovariši so interpelirali skupno ministerstvo, glede uračunavanja službne dobe dijurnistov v pokojnino državnih uradnikov. Pitacco in tovariši glede zlostavljavanja mornarjev neke italijanske jadranske od strani prebivalstva na Visu.

Posl. Daazynski je vstopil pri pomisleke, ki so bili izrečeni v gospodski zbornici in včeraj od posl. Dzieduszyckega proti splošni volilni pravici ter nevarnost revolucionarnega gibanja, za katero ni po zadnjem pogumem govorniku, ministerskem predsedniku, nobenega povoda več. Govornik je spetiral na vse v zbornici zastopane narode, naj ne prepuste zopet poljskega naroda samovolji poljske zlahte. Ni misliti, da pade blapčevstvo za poljski narod v Rusiji, dočim ostane poljski narod v Galiciji brez pravice.

Posl. grof Stürgkh je poklical na spremembo vladnega mišljenja v vprašanju volilne pravice, na katero očitno vpliva vsa vrsta vnanjih momentov ter na rešne pomisleke proti neposredni uvedbi enake volilne pravice, izlasti vspricho nerednega narodnostnega vprašanja, ki utegne eventualno delovati usodno na jedinstvo in obstoj skupne monarhije. Govornik je izjavil, da bo njegova stranka v danem trenutku vprašanje volilne pravice brez predsodka pretrevala.

Posl. Zazvorka (češki agrarec) je izjavil, da je njegova stranka že vprejela razširjenje volilne pravice v svoj program. — Posl. Ofner se je izjavil za splošno in enako volilno pravico in proti podaljšanju stalnega bivanja in volilne dolžnosti. — Posl. Plaček je izjavil, da je češki narod zelo zadovoljen, da prodira splošna volilna pravica, vendar se ne sme radi tega podati pod okrilje vlade. Nato je bila razprava prekinjena. — Posl. Choc je protestiral proti temu, da se je proračunski provizorij izročil proračunskemu odseku ter je očital predsedstvu zavratnost. Predsednik je odvrnil, da je predsedstvo postopalo popolnoma po pravilniku. (Ugovori in mej-klici pri čeških radikalcih). Predsednik je izjavil, da je bila predloga glede provizorične uravnave trgovinskih odnošajev z Italijo brez prvega čitaja izročena carinskemu odseku.

Prihodnja seja jutri.

Dr. Adler in boj za splošno in enako volilno pravico.

II.

Z ozirom na govor dr. Adlerja v debati o Gautschevi izjavi konstatuje praška »Politika« dejstvo, da je bil dr. Adler sestavilec vse nemškega linškega programa, čegar kardinalna točka je — nemški državni jezik. Potem pa oživlja tole reminiscenco: Bilo je dne 20. septembra 1899., malo pred socijalno-demokratskim strankarskim shodom v Brnu, ko je dr. Adler na nekem delavskem shodu v okraju Favonien na Dunaju izjavil tako-le: Vodstvo strank predlaga branskemu shodu resolucijo, v kateri se statuirala nemški jezik kakor posredovalni jezik zakonov. Češko vodstvo stranke pa predlaga amandement (popravek), po katerem naj parlament določi posredovalni jezik. Dr. Adler je izjavil, da se morejo Nemci izjaviti zadovoljne s tem predlogom, ker vedo, da v Avstriji že ponaravi more biti le nemški jezik posredovalni jezik. Tako je govoril dr. Adler tedaj.

Na shodu v Brnu samem pa je skupna eksekutiva predlagala resolucijo, v kateri je bilo rečeno: Mi ne dajemo nobenemu jeziku privilegije, pač pa pripoznavamo da je nemški običajni jezik med avstrijskimi narodnostmi dejstvo.

Proti temu odstavku se se postavili jugoslovanski socijalni demokratje, ki so izjavili: »V državi so vsi jeziki popolnoma enakopravni. Izključati je po tem vse narodne predpravice, torej tudi vsaki državni jezik.

Na to je vprejel branski kongres sklep, s katerim se določanje posredovalnega jezika prepušča državnemu parlamentu.

Ta reminiscenca nam pravi, da bi bilo pred 5 leti kmalu prišlo na kongresu socijalne demokracije do tega, da bi bili priporočeni nemški jezik kakor običajni ali posredovalni jezik. A to bi bil v resnici še tudi pol drugim imenom — prav tisti državni jezik, ki ga je dr. Adler sedaj, v svojem govoru v parlamentu prokel kakor instrument, s katerim so mučili in proganjali avstrijske narode in jih gnali v obup — torej kakor varok silnemu narodnemu sovraštvu in sedanjim nesrečnim bojem med narodi. Sedaj pozivlja sicer dr. Adler Nemce, naj se sramujejo tega, da se je njihov jezik zlorabljal kakor sredstvo za tlacenje narodov, ali govor njegov v Favoriten nam ne dopušča nikakega drugega zaključka, nego da je bil on sam še pred 5 leti za to, da bi njegova lastna, socijalno-demokratska stranka postavila avstrijskim narodom Gesslerjev klobuk državnega jezika, ki jih je silil v najhujši odpor.

Mi bi sicer radi verjeli, da je dr. Adler prišel do boljšega spoznanja, da je resničen »konvertita«, ali na tem nas zopet ovira — njegov zadnji govor v parlamentu dne 30. novembra 1905. Z zadovoljnostjo, ki nas je presenetila, je sedaj po tem, kar je Gautsch nudil. Naravnost čsupnila pa nas je njegova izjava, »da principijelno vstraja na stališču povsem enakih volilnih okrajev po ljudskem štetju, ali ker ve, da se to ne da doseči, je pripravljen vprejeti, kar se tu pametnega sklene«.

Mi pozivljamo vse one Slovence, socijaliste in nesocijaliste, ki so v Trstu manifestovali za splošno in enako volilno pravico, roko na srce in naj nam povedo: so li cni pričakovali, da se prvi socijalno-demokratski govornik v parlamentu neposredno po 26. novembru postavi na tako — mehkotno stališče?! Menimo da ne! A ko smo čitali njegovo nadaljno izjavo, da je pripravljen vprejeti po baronu Gautschu avizirane veče volilne okraje na vzhodu in manje na zapadu: tedaj nas je zazeblu v dušo. Jeli proletarce na vzhodu države manje vredeti, nego na zapadu, da se hoče njegovemu glasu dopustiti manjšo mero političnega efekta?! Mi in tudi socijalna demokracija smo vedno zahtevali: splošno, enako, direktno in tajno volilno pravico! Kar namerja Gautsch in kar vsprejemlje dr. Adler bi bila sicer splošna ali ne enaka volilna pravica. Kajti princip enakosti bo res varovan še le potem ko bo enakost zagotovljena v zakonu toliko posamičnim osebam, kolikor skupinam oseb — slojem in narodom. Glas posamičnika izgublja na veljavi, če združeni glasovi skupine v kateri živi, nimajo tistega efekta, kakor združeni glasovi druge ... skoro bi rekli: privilegirane skupine. In Gautsch namerja ravno to: na zapadu žive Nemci, zato naj bodo manjši volilni okraj, da bo že manjšo število ljudi volilo enega poslanca, nego na vzhodu države, kjer — ni Nemcev!!

In dr. Adler se je uklonil tej nameri Gautschevi!

Se je-li res bati na Češkem nemirov?!

Z Dunaja nam prihaja danes alarmirajoča vest, da prihajajo tjakaj senzacionalna poročila o vojaških pripravah za udušenje eventualnih baje pripravljajočih se nemirov po raznih krajih Češke. Vojaška oblast da je odredila mobilizacijo 12 batalijonov pešcev in dveh polkov kavalarije, ki morajo biti pripravljeni za odhod iz Dunajkega Novega mesta, oziroma Velas, Linca, Olomuca in Krakova.

Nam se zdi — odkrito bodi povedano — ta vest zelo sumljiva. Ne da bi izključali nje verjetnost. Ali nam vsbujta ta vest neke slutnje. Če je kaj resnice na njej, zdi se nam da se te priprave ne vrše radi sedaj že obstoječe nevarnosti, marveč se vidi nam verjetneje, da se hoče vlada pod to pretezo, pripraviti za prihodnje eventualne dogodke. In sicer na dogodke, ki bi utegnili navesti valed razburjenja v češkem narodu, ko bo parlament sklepal o Gautschevi volilni reformi. Vlada morda ve že (danes, da to, kar namerja s volilno reformo, razburka javno mnenje češko notri v globine. In na ta slučaj se hoče vlada morda pripraviti že sedaj.

To so nekako naše slutnje, ki jih nekako podkreplja tudi vest, da se je vodja Nemcev

na Češkem, dr. Eppinger, poklonil namestniku češkemu in da je pozornost tega poslednjega obračal na — »škodo ki jih trpita trgovina na industrija ved ekacaso«.

Čudno, kadar ekcedirajo Nemci in pobijajo češke šipe in češke glave, tedaj ne opaža dr. Eppinger škode, ki jo trpita trgovina in industrija valed ekressov!!

Vladne odredbe za Češko?

Z Dunaja poročajo od 5. t. m.: V parlamentu je danes zavladovalo veliko razburjenje, ker so došle zelo vznemirljive vojaške vesti. 4. pešpolk, 4. bosanski polk, 14. lovski polk in železničarski polk so dobili povelje, naj se pripravijo na odhod. 5. dragonski polk (v Dunajskem Novemestu je tudi dobil ukaz, naj se pripravi na odhod na Češko (Pri tem polku so večinoma Slovenci.) Trije eskadroni tega polka so bili že s posebnim vlakom odpotni v Prago.

Vlada je odredila obširne varnostne odredbe radi tega, ker so nemški poslanci širili vznemirajoče vesti o dogodkih na Češkem.

Vlada se baje boji, da na Češkem, izlasti v Pragi izbruhnejo veliki narodni in protizidovski izgredi.

Kakor poročajo iz Prage, vlada na Češkem povsed mir, zato je vladna odredba o pošiljavi novih vojaških sil na Češko popolnoma neumljiva.

Iz Olomuca javljajo, da so 13. in 56. polk iz Krakova in 18. polk iz Olomuca dobili ukaz na odhod v Prago. Poveljeval jim bo generalmajor Ružinski pl. Rudno.

Glasom vesti iz Solnograda so tamkaj nastanjeni cesarski lovci dobili povelje, naj se pripravijo na odhod. Govori se, da jih odpošljejo v Prago ali pa na Ogrsko.

Iz Linca javljajo, da je polk nadvojvoda Rainer dobil ukaz, naj bo pripravljen za odhod. Kam ga odpošljejo ni znano, najbrž v Badiapesto.

Drobne politične vesti.

Jugoslovanska himna. Predlog hrvatskega pisatelja Babića-Gjalskega, da se napiše in komponira jugoslovanska himna, je bil enoglasno vprejet na jugoslovanskem književnem in novinarskem kongresu.

Domače vesti.

Umrli je v Divači dne 4. t. m. jurist g. Josip Čepner. Pokojnik je bil izredno nadarjen dijak. Odlikoval se je v svojih študijah kakor gimnazijalec in kakor visokošolec. Gimnazijo je dovršil v Trstu (kakor gojenec škofiškega konvikta) z odličnim vspehom. 3 leta je obiskoval na Dunaju juridično fakulteto. Kruta bolezen ga je spravila v prerani grob. P. v m.!

Umrli je v ponedeljek v Renčah na avstrijskem posestvu g. Josip pl. Degrazia, bivši tamokšnji župan.

Gosp. namestnik princ Hohenlohe je v ponedeljek zvečer radi službenih poslov odpotoval na Dunaj, kjer ostane več dni.

Imenovanja v sodnijski stroki. C. kr. avskultant dr. Šitimir Dolenc je premeščen iz Kobarida v Sežano. V Kobarid pride avskultant dr. Peter Caneva. C. k. sodni pristav v Sežani dr. Biasotto je upokojen.

Dr. Pitacco na — delu. Novo-zvoljeni tržaški državni poslanec dr. Pitacco se je že izkazal! Dne 4. t. m. je interpeliral v zbornici poslancev radi nekega napada, ki ga je baje izvršila »plebaglia croata«, (tako je ta slavni mestni assesor imenoval dalmatinske Hrvate) nad petorico laških podanikov. Kako se je vršil in izvršil omenjeni napad, nam sicer ni znano, toda iz opisa, ki ga je podal sam dr. Pitacco, sodimo, da so Lahi napadli domačine Hrvate in da so se Hrvatje le — branili, o čemer je izjavele morda nekoliko huda predla. Italijani imajo od nekdesj to zlobno navado, da se hlinijo kakor žrtve, potem, ko so oni sami izživali in napadali!

Recimo pa — da si ne pripoznavamo — da so bili Italijani res napadeni, treba pa vsakako poizvedovati o vzrokih napadu. Mi smo osvedočeni, da Slovenci in Hrvatje ne napadajo, ako niso bili prisiljeni v to. Ribiči iz kraljestva delajo našincem v vodah Jadranskega morja tako škodo, da našim revnim, avstrijskim davkoplačevalcem — ribičem ne preostaja drugega, nego opuščati svojo ribiško obrt in iskati si kruha v novi luki tržaški!

Ravno te dni smo govorili s nekaterimi našimi okoličani, ki so nam tožili, da morajo

opravljati dela težakov, ker jim ribolov ne donša toliko, da bi se mogli preživljati. — Kedo je kriv tem žalostnim razmeram naših revnih okoličanov, ako ne oni ribiči iz kraljestva, ki lovijo in kvarijo domačinom lov — in jih od slučaja do slučaja tudi napadajo?! Dr. Pitacco želi menda dobiti kak viteški red iz bližnjega kraljestva, zato se poteguje za tučce. Naravnost drzno pa je od tega imenovanega in komandiranega poslanca, da v svoji interpelaciji krvavo žali hrvatski narod ter ga predstavlja kakor nekak šloveški izvržek.

Pokojai Imbriani — ko bi bil še živ — bi se gotovo hudoval, ko bi čul, da je dobil v tržaškem poslancu dr. Pitacco tako hudega — konkurenta v stavljanju interpelacij. Vam pa, okoličani, ki ste bili že tolikokrat napadeni po Čožitih, in ko ni bilo nobenega laškega, tržaškega poslanca, ki bi se bil potegnil za vas, pr. poročamo, da si zapomnite »prijaznost«, ki jo je dr. Pitacco izkazal vašim bratom in sotripinom v Dalmaciji — imenuvaje jih: »Plebaglia croata«!

Brejski.

Pouk dalmatinskim politikom. Naj napišemo tu nekoliko pripomb k gornji došli nam notici:

Nas zanima posebno: kaj pravi nova politična struja v Dalmaciji k tej interpelaciji tržaškega poslanca! Kako se skladajo njihova ljubkovanja z Italijani v dež. zboru s temi dogodki? V teoriji se že sklepajo tudi nemožne in nenaravne alijance, mase pa, ki stojijo na trdih realnih tleh, imajo drugačne občutke in se spopadajo z njimi, ki jim stoji sovražno nasproti. To insultiranje dalmatinskih Hrvatov od strani tržaških poslancev je v kričečo ilustracijo vseonakega italijanskega razpoloženja nasproti nam. Na blaženo idilo v deželnem zboru dalmatinskem so vrgli tržaški Italijani trdega kamenja in smradnega blata. To je trpka lekcija za izvestne dalmatinske politike, ki bi bila nam v zadoščenje, če bi ne bil naš brat, ki je tu insultiran. A pomislite: tako infamno si upajo nastopati proti Hrvatom v Dalmaciji, kjer Italijane obsipljejo z ljubeznjivostmi, kjer jim zagotavljajo ravnopravnost vlic njihovih številni brezpomembnosti in vlic njihovi politični obseglosti in kjer celo sklepajo zajimi politične alijance! Po tem takem si je lahko misliti, kako se le postopajo z nami, tu, kjer imajo (po volji kretenske politike avstrijskih vlad) moč nad nami! — Izvestni dalmatinski politiki so dobili lekcijo, ki jim pravi, da je nasproti sedanji generaciji italijanskih politikov za nas možno le razmerje — boja!! Za zblizanje in spravo bo trebalo drugačnih ljudi z drugačnim srcem! Kder išče pošteno spravo s takimi politiki, ta se lovi za — utopijo!

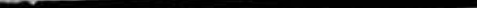
Na kraju človekoljubja — brezsrčnost. Včeraj ob 9. uri in trideset predpoludne se je predstavil v pisarni tukajšnje mestne bolnišnice Gjorgje Mihajlovič, srbski gumeo iz Belegagrada, ki se mu na obrazu vidi, da je bolan. Prosil je, da bi ga vprejeli v bolnišnico. Preskrbljen je sicer z vsemi potovalec potrebnimi listinami in legitimacijami, ali slabo je zaletel. Poslujoči uradnik je začel rohneti nad njim, da ga ne morejo vprejeti, ker — ne govori laški!! In ko je siromak ponavljal svojo prošnjo, se je zadržal uradnik nanj, da le iz »kaprica« noče govoriti italijanski, in mu je rekel: Kučlo! (Ta vsklik je menda poseben znak više kulture).

Ti ljudje so znoreli že v svojem fanatizmu. Vse svet bi moral govoriti italijanski in človeka iz srbskega Belegagrada odganjajo kakor psa, ker ne zna govoriti italijanski!! In — prosimo — v bolnišnici, v zavodu, posvečenem činom človekoljubja!

Siromak se je predstavil v našem uradništvu in je šel potem na srbski konzulat prosit za posredovanje.

Ljubljanski knezoškof dr. Anton B. Jeglič je, kakor javljajo z Dunaja, izstopil iz kluba desnice gospodske zbornice, ker je načelnik kluba grof Thun govoril proti splošni in enaki volilni pravici. Knezoškof dr. Jeglič je svoj izstop že naznanil pisмено predsedstvu desnice gospodske zbornice.

Belokranjska železnica. Kakor javljajo z Dunaja, se je tamkaj osnoval konsorcij za belokranjsko železnico kakor glavno, prgo druge vrste, ki bo podaljšana do Gradca, odkoder se eno krilo odcepi do deželne meje pri Metliki, drugo krilo pa do deželne meje pri Vinici preko Čraomlja. Predsednik konsorcija je Ivan grf Harrach, razun njega so člani konsorcija gg. dr. Šusteršič, člen gospodske zbornice Križik, odvetnik dr. Homen

TRST
Via degli Artisti šte. 10. 4